

LISA ANSEMS, JOEP LINDEMAN EN ALRIK DE HAAS • promovendus, resp. universitair hoofddocent en advocaat, alle drie verbonden aan de Stichting Mens en Strafrecht nd.nl/opinie BEELD ANP / REMKO DE WAAL

MINISTER, STEUN DE RECHTSHULP ÉCHT

...Het beloofde extra geld voor de sociale advocatuur is hooguit een doekje voor het bloeden.

Minister Sander Dekker (Rechtsbescherming) trekt – na herhaald aandringen vanuit verschillende hoeken: wetenschap, politiek, advocatuur, rechtspraak, Openbaar Ministerie – eenmalig 73 miljoen euro extra uit voor de sociale advocatuur. De sociale advocatuur (of gefinancierde rechtsbijstand) maakt rechtshulp toegankelijk voor mindervermogen, doordat de overheid een deel van de kosten betaalt.

In de sociale advocatuur werk je voor een groot deel onbetaald.

Voor de langere termijn ziet de minister de oplossing in het inperken van het aantal zaken waarbij in gefinancierde rechtsbijstand wordt voorzien. Een combinatie van maatregelen – waaronder meer aandacht voor probleemoplossing, een menselijker overheid, vooraf selecteren wie in aanmerking komt – zou op den duur moeten leiden tot besparingen. Het uurtarief van sociaal advocaten kan dan met 10 tot 20 procent omhoog.

onredelijk puntensysteem

Dat uurtarief is de kern van het probleem. Advocaten die door de overheid gefinancierde rechtsbijstand verlenen, krijgen betaald op basis van een gefixeerd puntensysteem. Daarin staat een punt voor een uur werk, dat naar een bepaald uurtarief vergoed wordt. Maar zeker sinds het kritische rapport van de (door de regering zelf ingestelde!) commissie-Van der Meer in 2017 is duidelijk dat de tijd die advocaten daadwerkelijk aan zaken besteden, 'in het geheel niet meer overeenstemt met het toegekende puntenaantal'. Volgens de commissie was er 127 miljoen euro extra per jaar nodig om dit recht te trekken. Van bijvoorbeeld strafrechtadvocaten wordt in dit verband steeds meer

verlangd. Onderzoekswensen zoals het horen van getuigen moeten in een steeds vroeger stadium worden ingediend; de motiveringseisen hier voor zijn strenger. Ook de specialisatievereisten om bij de Raad voor Rechtsbijstand ingeschreven te worden of te blijven voor specifieke rechtsgebieden, worden strenger.

onbetaald werk

Sociaal advocaten verrichten, kortom, voor een groot deel onbetaald werk. Zij doen dit vanuit een innerlijke motivatie. Vaak kunnen zij hun praktijk slechts draaiende houden wanneer daar een aantal goed betalende cliënten tegenover staat. Zo subsidieert niet alleen de overheid, maar ook de advocatuur zelf de gefinancierde rechtsbijstand.

Tot voor kort weigerde minister Sander Dekker extra geld voor de sociale advocatuur. Nu geeft hij een klein bedrag, dat weinig betekent voor de rechtsbescherming van mensen die daarvoor zelf niet kunnen betalen.

De gevolgen laten zich raden. Steeds minder jonge advocaten betreden de sociale advocatuur. Degenen die dat wel doen, hebben vaak veel te weinig tijd voor hun werk. Adequate juridische bijstand vormt een van de fundamenten van de rechtsstaat, die hiermee dus flink onder druk staat. Zeker als de overheid tegenpartij is – dat geldt voor 60 procent van de zaken met gefinancierde rechtsbijstand – is het belangrijk dat een advocaat tegenwicht kan bieden. Niet alleen in het belang van individuen en hun rechtsbescherming, maar ook in het publieke belang van controle op overheidshandelen. En de penibele toestand van de sociale advocatuur raakt niet alle burgers evenzeer; het zijn de mindervermogenen die hieronder lijden. Daar-

door wordt de kloof tussen arm en rijk in Nederland nog groter. Sommige plannen van de minister lijken niet onsympathiek. Voor meer probleemoplossend vermogen en een menselijker handelende overheid, waarmee mogelijk procedures worden voorkomen, valt zeker iets te zeggen. Fundamentele onderdelen van de rechtsstaat als de gefinancierde rechtsbijstand mogen daar echter niet onder lijden.

vraag en aanbod

Dekker staat een systeem voor waarin commerciële partijen (verzekeringsschappijen) de probleemoplossing registreren. Daar ligt het risico van perverserende marktwerking levensgroot op de loer. Wat voor rechtshulp iemand krijgt, wordt dan

overgelaten aan de wetten van vraag en aanbod, in plaats van aan een publieke instelling. Bovendien zal een 10 tot 20 procent hoger uurloon volstrekt onvoldoende zijn om de kwaliteit van rechtsbijstand te waarborgen. Dat geldt ook voor de stijging van het uurtarief van 108,57 euro per punt naar 121,50 euro per punt, die met het extra geld voor de komende twee jaar wordt gerealiseerd. Dit extra geld is dan ook niet méér dan een doekje voor het bloeden. Deze week is het debat over de begroting van Justitie in de Tweede Kamer. Het is te hopen dat de minister dan zorgt voor geld en een systeem waarin adequate rechtsbijstand voor alle mindervermogenen toegankelijk is. Het is tijd voor echte rechtsbescherming. <